СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 275. — Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 25. падолиста, 1922. — VOL. XXX. — No. 275. — Jersey City, N. J., Saturday, November 25, 1922. — THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

ЧИСЛО ЖЕРТВ КАТАСТРОФИ В АЛАБАМІ ОСЯГНУЛО 84

БЕРМИНГГЕМ, Алабама, 23. падолиста. — З копальні вугля „Доломайт Ковл Майн 3.", що належить до зелізного підприємства „Вудворд Айерн Ко.", добуто нині 84 тіла робітників, погибших підчас вчорашної катастрофи. Межи жертвами є 28 білих та 64 чорних. Заряд рахує, що більше тіл вже не добудуть. Тіла зложено в публичній трупарни, де їх родини розпізнавали. Досі ще не розпізнано 1 білого та 15 чорних. Розпізнаних забирають родини в ціли похоронів.

Перше слідство представляє перебіг вибуху в той спосіб: Копалня „Доломайт Н. 3." се одна з тих копалень, яких шахт спускається в долину не прямовісно, але похило. В похилости шахту є заложені шини, по котрих біжить зелізниця, що возить робітників та вугля. Ся зелізниця кінчиться на глибині 800 стіп, де починаються хідники для копання вугля. У підніжжя сього тунелю налодовується вози вуглем та підноситься їх при помочи линви на верх копальні. Ціле нещасте почалося з того, що коли три вози, наладовані вуглем, вже були близько верху землі, зірвалася зелізна линва, котра їх тягнула. Вози з усею силою свого величезного тягару пігнали в долину, до самого споду лінії, торощучися тут в одну масу та збиваючи страшний вуглевий коміт у воздух. На нещасте, удар возів зірвав також електричні проводи, а відслонені дроти запалили електрикою уносячийся у воздусі вуглевий порох. Нагле запаленнє пороху перемінило цілий шяхт немовби в величезну гармату, вмуровані в землю; вибух в одну мить запалив увесь порох в каналі та бухнув на поверхню на кількасот стіп у гору. Жертви катастрофи погибли наперед від самого удару об них возів, других відкинула розпираюча на боки сила вибуху, треті погибли від огню, ще инчі удушилися чадом. По признаках на тілах жертв можна пізнати, котрий від чого погиб.

Випадок алабамської майни досить небувалий. Історія американського копальняного промислу записала таких случаїв лишень три. В Алабамі се четверта велика вуглева катастрофа. В січни 1905. року в копальни Верджінія погибло 112 робітників, в копальни Бенер погибло в цвітни 1911. року 115 робітників, а в маю 1910. року в копальни Палос погибло 89 робітників.

ОПОВІДАННЄ ОДНОГО ВРАТОВАНОГО

В місцевім шпитали находиться М. Д. Вилсон, тяжко ранений підчас вибуху. Він розказує про свої пригоди в катастрофі таке:

„Вчувши гук вибуху, я намочив свою вовняну сорочку в цебрику води та обвязав її собі довкола голови. Се відай і вратувало моє лице від попарення. Опісля я почав спинатися в напрямі до отвору. Прошов я яких 1000 стіп, переступаючи по дорозі почерез тіла погибших. Стрічав я теж других робітників, що теж ішли туди, куди я. Далі ми зачули ґаз, котрий ставав що далі гірший та гірший. Що ми не робили, все було на даремно. Ми почалися душити. Дехто молився, і я також став молитися, аби вмерти. Я пробував задушитися, — такі тяжкі муки я переходив, — але не потрафив. Якби я міг покінчити своє життє в який другий спосіб, я бувби се певно зробив. Наконець я втратив память. Коли помять вернула мені назад, я лежав на ліжку на верху копальні. На мій запит сказали мені, що вже осьма година вечером. Казали також, що мій партнер погиб. Я не знаю, але як се правда, то він щасливійший від мене."

РЕПУБЛИКАНЦІ ПОЧИНАЮТЬ БОРОТЬБУ ПРОТИ КОРАБЕЛЬНОЇ СУБСИДІЇ, ПРОПОНОВАНОЇ РЕПУБЛИКАНСЬКИМ УРЯДОМ

ВАШІНГТОН, 23. падолиста. — Палата послів почала нині дебату над проектом закона про субсидії (допомоги) для торговельних кораблів, предложеним приятелями теперішнього републиканського уряду.

Проти проекту промовляли зараз на самім вступі поступові републиканці. Головну промову виголосив висканський конґресмен Нелсон, котрий підняв невластивість проекту з того згляду, що американський нарід своїм голосованнем дав недвозначно до пізнання, що він противиться пропозиції.

ОСТРИЙ ВИСТУП НЮЙОРСЬКОГО МЕЙОРА ПРОТИ КУ-КЛУКС-КЛЕНА

НЮ ЙОРК, 23. падолиста. — Нюйорський мейор Гайлен видав до нюйорської поліції острий приказ проти потайної організації Ку-Клукс-Клена, приказуючи ставити її на рівні з комуністами.

ПІЗВАЛИ ЮНІЮ ЗА 50,000 ДОЛЯРІВ

НЮ ЙОРК, 23. падолиста. — Одно підприємство для виробу жіночого одіння пізвало кравецьку юнію „Дрес енд Вест Мейкерс Юніон" о 50,000 долярів відшкодовання, спричинених буцімто через страйк, заряджений сею юнією.

ЖЕНЩИНА ІМЕНОВАНА ДИППЛЬОМАТИЧНИМ ПРЕДСТАВНИКОМ

Президент Гардинґ іменував панну Лисиел Ачерсон секретаркою американської диплиьоматичної служби. Се вже друге іменованнє сеї женщини, бо коли Гардинґ іменував її до дипльоматичної служби кілька місяців тому, проти іменовання піднеслися голоси в сенаті і вона не дістала потрібного затвердження.

ПЕРША ЖІНКА В СЕНАТІ ВЖЕ СКІНЧИЛА СВОЮ ПАРЛЯМЕНТАРНУ КАРІЄРУ

В понеділок рано почалася, а в середу вечером скінчилася парляментарна карієра першої жінки в сенаті. Була нею пані Фелтон, котру джорджійський стейтовий ґубернатор іменував тимчасовим наступником помершого сенатора Вотсона. З огляду на те, що повноправний наслідник Вотсона був вибраний, заким пані Фелтон мала нагоду засісти в сенаті. Коли вона на основі свого іменовання приїхала до Вашінґтону та зажадала місця в сенаті, президент палати погодив її домаганнє а з вибором сенатора Джорджа на наступника для Вотсона в той спосіб, що позволив пані Фелтон засісти на один день в сенаті голосувати й промовляти, одним словом поводиться як повноправний сенатор.

Вона справді за сей короткий час вспіла скористати з кождого права сенатора. Навіть не поминула нагоди сказати кількі слів, в котрих вона похвалила свого ґубернатора, що її іменував, президента сенату, що поступив з такою чемностю супроти женщини, то свого наслідника, що обнимає уряд по ній.

Після того вже, як вона зложила свій уряд, та заприсяжено сенатора Джорджа, вибраного підчас сього місячних виборів, в сенаті поставлено внесеннє, аби її заплатити не лищень дорогу з місця побуту до столиці, але таку пенсію, яку вона побралаби, якби була сенатором до самого кінця отсеї сесії.

ЗЕЛІЗНИЧИЙ ДВОРЕЦЬ ЗА 100 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ

Інжинери зелізниці Ню Йорк Сентрал предложили зарядови зелізниці пляни нової зелізничої стації в Шікаґо. Стація має бути найбільшим двірцем в світі та має коштувати понад 100 міліонів долярів. Має вона стояти на вулиці Гарисон сягаючи від Ла Сал Стріт до Френклин стріт. Вона найшлаби достаточне приміщеннє для 14 зелізничих ліній, що тепер вживають двірців на Діборн стріт, Ла Сал стріт, та дворець на Ґренд Сентралел.

ПРОЦЕС В СПРАВІ МАСАКРИ В ҐЕРИН

В понеділок почався в Меріон, Илинойс, процес в справі масакри страйколомів в Ґерин. За три дні суд вспів вибрати всего 4 присяжних суддів.

ЗНОВ СУДОВА ЗАБОРОНА ПРОТИ СТРАЙКАРІВ

Кравецьке підприємство Талбот Ко. в Бостоні, проти котрої вже від довшого часу ведеться страйк робітників, постаралося оногді о судову заборону проти страйкарів та юнії Амалґамейтид Кловдінґ Воркерс оф Америка. Суд заборонив юнії, урядникам, членам та робітникам уставляти кети, намовляти до страйку, та загалом в якийнебудь спосіб вмішуватися в бизнес підприємства.

СЛІДСТВО НАД ЛІНЧОМ

Ґенерал Бартон з Федеральної армії зарядив слідство над поголосками про лінч на Мексиканцем Е. Віляреалом Саратом, що мав мати місце в місцевости Веслако Веслако дня 14. падолиста.

Вістки про лінч появилися в мексиканських ґазета, котрі рівночасно донесли про погрози, кидані загорілими Американцями проти мексиканського консуля в Ідалґо.

ПРОСЬБА ПРОТИ ЗНИМАННЯ КАПЕЛЮХІВ

Мейор містав Клівленду видав публичну просьбу до мущин не здоймати капелюхів в присутности жінок в елеветорах.

Мейор признає таке знимannє чемностю, посуненої до крайности. З неї виходять ріжні недогоди. Знявши капелюх з голови, мущина держить його над животом, забираючи в той спосіб місце, на якому мігби станути ще один чоловік. Такі люди також тамують прохід людям, що виходять з елевейтора.

БОЛЬШЕВИК-МІЛІОНЕР ПІШОВ ДО КРИМІНАЛУ

Віліямови Бросови Лойдови, міліонерови та комуністови, не вдалося роздобути відложення кари для впорядковання свого міліонового маєтку, і він уже почав відсиджувати свою кару від одного до пять літ в стейтовій вязниці в Джоліет, Илинойс, на котру його засуджено за змову повалити насильним урядом американський демократичний уряд.

УЖГОРОД ХОЧЕ СТАТИ ВЕЛИКИМ МІСТОМ

Городська (міська) рада Ужгороду, столиці Підкарпатської (угорської) Руси хоче прилучити до Ужгороду сусідні громади Радванку, Болотину, Доманинці і Горяни, щоби в той спосіб побільщити простір і населеннє столичного міста малого гірського краю.

ДР. О. НАЗАРУК ВЕРНУВ ДО КАНАДИ

„Канадійський Фармер" повідомляє, Дня 11. с. м. д-р Назарук прибув зі Злучіних Держав до Виннипеґу і з днем 19. падолиста, почав свої відчити в Манітобі. В Злучених Державах др. Назарук був усього два тижні і за той час промовляв в слідуючих місцевостях: в Филаделфії, Па., (на Конгресі Українців); в Ню Йорку (на вічу); в Брукліні (на концерті), в Нюарку (на вічу), в Аллентавні (на святі 1-го падолиста); в Нортгемптоні (на вічу); в Питсбургу (на зборі голов орґанізацій); в Шикаґо (на вічу).

Др. Назарук стрінувся скрізь з найсердечнійшим приняттєм нашого робітництва; скрізь впливав на уедностайненнє фронту та присмиреннє роздорів. В Щикаґо большевицький провідник хотів завдати йому кілька питань і домагався від делеґата уряду запоруки, що фізично не буде нападений. Одержав повну свободу слова; питав ся, що хотів, одержав відповіди і міг спокійно вийти зі салі, під охороною поваги делеґата.

В Шикаґо, де є централя „Січий" взивав др. Назарук щоб Січовики не забули старого січового звичаю і помогли своїм братам у чеських таборах, оподатковуючи себе пятьцентовим місячним податком на поправу долі нашого війска.

Тепер др. Назарук є перемучений і мусить відпочати та набрати нової сили до дальшої праці в користь помочі рідному краєви.

З БУКОВИНСЬКОГО СПОРТУ

Спорт на Буковині гарно розвивається. Є два українські спортові товариства „Довбуш" і „Воля". Перший вже мав мячеві змагання, побив Жидів, Поляків і Румунів і належить до 1. кляси. Коли так дальше буде держатися, то на другий рік стане майстром Буковини. З грачів треба згадати в першій мірі т. . Купчанка, Суховерського, Тарка та Козуба. — Т-во. „Воля" начне свої мячеві змагання на другий рік. В ньому згуртовані гарні спортові сили, на котрих можна покласти добру надію, та їх можна сміло назвати „Орлами Буковини".

ДЕЛ. ПРАВИТЕЛЬСТВА ПЕТРУШЕВИЧА В АРҐЕНТИНІ

Проф. Петро Карманський, делеґат Галицького Правительства у Бразилії, виїхав в орґанізаціних справах до українських кольоністів в Арґентині.

ТУРКИ ВІДСТУПАЮТЬ ВІД СВОГО ДОМАГАННЯ ДО ЗАХІДНОЇ ТРАКІЇ

БОЛГАРІЯ ДІСТАНЕ ДОСТУП ДО ЕҐЕЙСЬКОГО МОРЯ.

ЛОЗАННА, Швайцарія, 23. падолиста. — В кругах делеґатів близкосхідної конференції заявляють, що Турки згодились відступити від свого домагання до західної Тракії. Вони, кажуть, вдоволяться вже східною Тракією по ріку Марицу.

Також запевняють, що аліянти вволять волю італійській делеґації і признають Болгарії доступ до Еґейського моря. Се має статись так, що Болгарія мати-ме свобідний проїзд вузкою полосою Тракії, яка буде під управою Ліги Народів, до пристані Дедеаґач.

ПРЕСТОЛЬНА ПРОМОВА АНҐЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ В АНҐЛІЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ

ЛОНДОН, 23. падолиста. — Нині виголосив в палаті лордів анґлійський король Юрій V престольну промову, якою отворив сесію нового парляменту.

У промові король згадав про потребу полагоди справи безробіття в Анґлії, справу приняття ірляндської конституції, і висловив надію, що лозанська мирова конференція увінчається успіхом.

ПАРТІЯ ПРАЦІ НЕВДОВОЛЕНА З ПРОМОВИ КОРОЛЯ

ЛОНДОН, 23. падолиста. — Провідник ґрупи Партії Праці в анґлійському парляменті Ремсей МекДоналд заявив, що його ґрупа невдоволена із заяви короля про справу безробіття, та що се свідчить, що правительство не доцінює сеї важної справи. З того приводу ґрупа Пабтії Праці виступить рішучо проти правительства в парляменті.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ПРОВІДНИКОМ СВОЄЇ ҐРУПИ

ЛОНДОН, 23. падолиста. — Ґрупа національних ліберадів (Лойда Джорджа) в анґлійському парляменті вибрала Лойда Джорджа своїм провідником.

СОЦІЯЛІСТИЧНА ОПОЗИЦІЯ В АНҐЛІЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ

ЛОНДОН, 21. падолиста. — Ґрупа послів з Партії Праці (соціялістичної) в парляменті вибрала своїм провідником соціялістичного писменника Ремсея МекДанелда. З уваги, що він все був послідним і непримиримим соціялістом, вважають, що його вибір означує рішуче опозиційне становище послів з Партії Праці проти консервативної більшости в парляменті і проти влади Ендру Бонара Ло.

ЗАМАХ НА ЖИТТЄ РУМУНСЬКОГО КОРОЛЯ

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 23. падолиста. — Заговірники хотіли убити румунського короля в Трансильванії. Вони висадили шини на шляху, якими мав їхати король на лови, одначе передня сторожа короля впору помітила се і вирятувала короля.

КОНЕЦЬ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ В ІТАЛІЇ

РИМ, столиця Італії, 30. жовтня. — Ґазета „Аціоне" пише, що всі комуністи в Італії одержали повідомленнє від своєї партії, що комуністична партія в Італії перестає істнувати, і що він члени звільнені від обовязків до партії. Після сего повинні комуністичні представники в парляменті зрезиґнувати зі своїх мандатів.

ВІДБУДОВА ВЕЛИКО-РОСІЙСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

РИҐА, столиця Латвії, 30. жовтня. — З нагоди заняття Владивостока, Ленін вислав до міністра заграничних справ републики Далекого Сходу телеґраму з желаннями і поздоровленнєм. Ленін каже, що освободженнє Владивостока від чужої окупації причиниться до тіснійшого звязку тих російських горожан, котрі жили під ярмом японського імперіялізму.

Московська „Правда" вияснює, що заняттє Владивостока се зводний камінь до дійсної відбудови велико-російської держави.

Троцький заявив перед „народніми" комісарами, що уряд републики Далекого Сходу мусить бути безпосередно підданий московській централі. Комісари однодушно приняли його заяву і зачали заходи, щоб узяти повну контролю над далекосхідним урядом. Нині московські комуністи вже отверто оголошують свої централістичні пляни.

МОСКОВСЬКА ПРЕСА НАЛЯКАЛАСЬ ФАШИСТІВ

МОСКВА, столиця Московщини, 30. жовтня. — В тутешних політичних кругах повстав великий страх з причини внутрішньої політичної кризи в Італії. Московська преса розписалась про контр-революцію фашістів. В Італії дуже легко може статися так як було в Угорщині; є тепер для соціялістів боротьба о життє і смерть. Сильний реакційний рух розширюється безконечно по европейських державах. Сей рух зачався в малих державах, як Фінляндія, Швеція і Голяндія. Нині стоять дві великі держави, Анґлія і Італія, в середині сеї реакційної бурі. Італійський король не стане проти тріюмфуючих фашістів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 496 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1388 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЯК СКЛАДАЮТЬ ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ

Хвальна Редакціє Свободи:

Посилаю на Ваші руки 5 дол., а то 4 дол. на Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви, а один доляр на оборону Федака.

ТАКОЖ ЗАЯВЛЯЮ, ЩО ОТСИМ ЗОБОВЯЗУЮСЬ ПЛАТИТИ ДОБРОВІЛЬНО КОЖДОГО МІСЯЦЯ ПО ПЯТЬ ДОЛЯРІВ НА ОБОРОНУ РІДНОЇ ЗЕМЛІ ТАК ДОВГО ДОКИ ТОГО БУДЕ ТРЕБА, ЗГЛЯДНО ДОКИ НАША ГАЛИЧИНА НЕ ЗІСТАНЕ САМОСТІЙНОЮ. Думаю, що се одинока дорога, якою можемо ми американські Українці допомогти визволенню нашого рідного краю.

Остаю з поважаннем,

Григорій Гнатів, Миделтон, Н. Й.

ЗАСУД ФЕДАКА.

Телеграми зі Львова повідомили, що ПОЛЬСЬКИЙ суд присяжних у Львові, на УКРАЇНСЬКІЙ землі, засудив за замах на ПОЛЬСЬКОГО „воєводу" на УКРАЇНСЬКІЙ землі УКРАЇНСЬКОГО офіцира Степана Федака на шість літ тюрми.

Ся обставина, що польський суд судив Українця вже сама предсказувала засуд.

Поляки хвилево осягнули перемогу в нашому краю і знаючи, що весь нарід того краю НІКОЛИ польської влади не признає над собою, хотять НАСИЛОЮ її удержати та утвердити.

Засуд Федака се тільки одно звено в ланцюху подій тої польської насили в нашому краю.

Кождий день — се одна книга терпінь українського народу Східної Галичини, а засуд молодого Федака се тільки одна виднійша подія в новій історії терпіння нашого народу.

4,000,000 народу в неволі, 10,000 по тюрмах, арештах і таборах смерти, Федак між ними, між своїми, між найліпшими синами рідного народу в ляцьких оковах.

Нині в Галичині ляцькі кайдани се знак українського патріотизму. Засуд на ляцьку тюрму се також знак українського патріотизму.

Галицькі Українці вже не лякаються ляцьких тюрем ані кайданів. Се там нині звичайна річ і вони вже привикли щоднини безупинно і вперто ломити сі кайдани.

* * *

Ляхи були би польського заговірника увільнили від вини і кари та ще обсипали квітами.

Польку Добродзіцьку польський суд у Вадовицях (на Мазурщині) ще за Австрії увільнив, хотяй вона призналась, що кинула бомбу на високого російського урядовця. Ще її обсипано цвітами.

Таксамо зробили би зі своїм патріотом і тепер.

Але патріота і героя чужої народности, а ще до того української, яку хотіли-б закути у варшавські кайдани, вони не увільнять.

Закують його у ляцькі кайдани і запроторять у ляцьку вязницю.

Такий присуд ляцького злочинного наїзника на українську землю.

ЩО ЛЯХВА ДАЄ УСЬОМУ НАПАДЕНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВИ, ТЕ ДАЄ І ЙОГО НАЙЛІПШОМУ СИНОВИ.

Годі чого іншого сподіватись від ворога і злочинця з крови і кости.

* * *

Але перед українським народом молодий Степан Федак невинний і чистий.

ВІН НЕ ЗЛОЧИНЕЦЬ, ВІН ПАТРІОТ І ГЕРОЙ.

Правду він сказав на польському суді, що він перед українським народом невинний і стоїть з отвертим чолом.

Він ділав яко один з виконавців волі суверенного українського народу Галичини, котрий БОРОНИТЬСЯ ПРОТИ НАСИЛИ ВОРОГА-НАЇЗНИКА ТАКИМИ СПОСОБАМИ, ЯКІ ЩЕ ЙОМУ ОСТАЛИСЬ.

За оборону державности рідного краю і народу, за посвяту життя і молодости для сього великого ідеалу народу — честь йому і слава!

Він терпить разом з усім народом.

Не він один в тюрмі.

З ним є тисячі і молодих і старих Українців Галичан.

Нині вийдуть, а завтра знова підуть до тюрми.

Бо тюрма вільних людий не зломить, а тільки засталить до дальшої боротьби.

Степан Федак між ними може найбільшу муку приняв, то за се йому найбільша слава.

Наші браття в Галичині тямлять добре, що красше носити терновий вінок у неволі ніж золоті кайдани.

Їх не зломлять ні тюрми ні муки ляцькі. Вони стояти-муть твердо і завзято в боротьбі. І вони зломлять ляцькі кайдани і знова вернуться у славі до матери городів українських — до Києва.

Сей час вже недалекий.

Але ми американські і канадійські Українці доложім також труду, щоб його ще прискорити.

А тоді прискоримо і час волі Федака і тих тисячів наших братів, вязнів у ляцьких тюрмах на нашій землі.

ПРОЦЕС ФЕДАКА.

Від редакції: — У Львові підчас розправи против Степана Федака був кілька днів друкарський страйк, наслідком чого українські часописі в тих днях не подали звіту з процесу.

Через те й ми не одержали ані з ґазет ані від кореспондентів з пятого і шестого дня розправи.

У виданню з 23. с. м. подали ми зізнання „воєводи" Ґрабовського з 9-го дня розправи.

Тут подаємо за львівським „Ділом" звіти з 7-го й 8-го дня розправи.

7-ий день розправи.

Семий день розправи почався о год. 9.30 мін., запитами оборони до **обж. Матчака.**

Обор. **Ганкевич** поставив обв. Матчакови цілий ряд питань на тему: що таке „Український Студентський Союз", „Боєва" а тепер „Центральна Управа"; хто був її головою підчас атентату і арештовань в звязку з атентатом, чому обв. Матчака не вибрано до „Кума", чи обв. робив заходи, щоб виїхати до Липска для студіовання книжної справи як була зорґанізована „Академічна Поміч" і т. п.

Додатково обор. **др. Шухевич** запитував обв. відносно пляну Львова, поділеного на 22 районі, який найдено у обв. Штика.

На усі питання відповів **обв. Матчак** річевими виводами про дотичні орґанізації, що з огляду на їх популярність серед українського громадянства не вважаємо за відповідне повторювати. Щодо пляну найденого у обв. Штика, то обв. Матчак ствердив, що був це поділ міста Львова на райони в ціли улекшення збіркової акції на українську академічну молодіж і український університет. Сам обв. в хвилю арештовання находився в процесі ліквідовання своїх академічних обовязків, в проводі „Академічної Помочі" і участи в університетській Комісії.

Вслід за обв. Матчаком зізнає обв. **Богдан Гнатевич,** який в першу чергу складає заяву про некомпетенцію трибуналу а відтак по зложенню ґенералій обосновує своє „алібі" в момент виконання атентату на Ґрабовського. Обв. Федака пізнав в армії Петлюри. До мая 1921 р. перебував на лісових роботах в добрах фірми „Титан", після чого переїхав до Львова, де був занятий в Укр. Горожанському Комітеті. На липневому зїзді був хвилево. На „Кума" не голосував. Про „Волю" знає тільки те, що довідався з акту обв. Псевдоніму „Ластівка" не мав ніколи в життю. 29. VIII. 1921 виїхав до Праги до брата та до Відня, де в університеті мав свої документи. Крім цього полагодив справи видавництва „Червона Калина". До Львова вернув 29. IX. 1921. кілька днів по атентаті, про який довідався у Відні. Ніяким курієром між Львовом і закордоном не був. Штика знав тільки з виду, в кождому разі той не міг мати виображіння про його приватні справи. Усе, що Штик зізнав про обв., це фантазії.

Слідують запити лави присяжних і оборони, з відповідий на які уставлюється факт, що обв. Гнатевич мав повну свободу рухів і в кождому випадку міг виїхати заграницю; що зізнання Штика про нього датуються з часу по його арештованню; та, що обвинуваченого, помимо його домагань, відразу не сконфронтовано зі Штиком.

Обв. сідає споряд зі своїми товаришами. На салю впроваджують семого з ряду обвинуваченого **Петра Яремійчука.** Уже з першого погляду на цю дрібну постать і до зелености бліде обличе обвинуваченого видно, скільки довелось тій молодій людині, тій дитині перетерпіти в тюремних мурах. В тих страшних мурах, в які попав обвинувачений Яремійчук вперве.

Із зізнань його довідуємось, що він яко абсольвент VI. кляси філії академічної ґімназії у Львові вступив до Укр. Січових Стрільців, де пробував до 1918 р. Дня 12. листопада 1918 р. в польсько-українських боях попав в **польський полон.** Того року був поставлений перед польський полевий суд, який засудив його на **10 літ тюрми за шпіонажу.** Два роки просидів обв. у Віснічу, поки його не амнестіоновано. В цвітні, 1921, приїхав до Львова, де вчився до матури, а рівночасно працював в кіні „Марисенка" яко білетер. Дня 3. жовтня, 1921, його арештовано зовсім припадково в мешканню Р. Зеленого. На поліції комісар Кайдан бив його по лиці і примушував до потвердження суґерованих йому. Підчас зізнань висловився один поліціянт до другого в такі слова, що: „O ile sen nie pszizna, wal go pan w mordem", супроти чого обвинувачений зломаний духово потвердив то, що йому суґеровано. В доказ правди своїх слів обвинувачений домагався конфронтації з ком. Кайданом. Протокол списано з ним у формі, проти якої обвинувачений протестував але безуспішно. Тов. Білецького подав на свідка для ствердження свого „алібі", але поліція використала це зізнаннє для арештовання Білецького.

По запитах оборони і лави присяжних впроваджено на салю обв. **Віктора Голубовича.**

Пополудні переслухано **Віктора Голубовича, Миколу Тофана й Остапа Горобійовського.**

8-ий день розправи.

Початок розправи год. 9.40 м. Обор. **др. Бандель** запитує обв. Горобійовського, що спровадило його на те, що провокатор, який виманив від нього зізнання на поліції, міг бути „український адвокат".

Обв. **Горобійовський** оповідає про підступ провокатора, який поводився з ним „по товариськи" і говорив доброю українською мовою. Обв. Тофана не знав і не бачив ніколи.

З черги зізнає обв. **Іван Білецький,** абсольвент промислової школи. В 1920 р. служив при армії УНР. як шофер. Підчас відвороту звільнено його з війска. Батько машиніст при центральному огріванню. Вернувшись до Львова, захворів на тиф і пролежав до марта 1921 р. Відтак працював яко механік в ортопедичному заведенню. До ніякого українського товариства не належав. Горбійовського ні Тофана не знає. Яремійчука знав. Про атентат і орґанізацію довідався щойно на поліції. Арештований 21. жовтня, 1921, о 6. год. рано після переведення ревізії. Переслухано його 26. жовтня. На поліції не вимушувано на обвинуваченім зізнань.

Предсідатель наводить „зізнання" Яремійчука і Горобійовського про обвинуваченого, який усім даним рішучо перечить. До студентських орґанізацій не мав доступу.

Прис. суддя **др. Боровец:** Чи вам тепер ніхто не грозив?

Обв. **Білецький:** Ні.

Обор. **др. М. Волошин:** Коли вас арештовано вперве?

Обж. **Білецький:** 26. вересня арештовано нас обох з батьком.

Обор. **др. М. Волошин:** Тепер розумію відки поліція, переслухуючи Яремійчука, мала вашу точну адресу. Чи ви були коли в дружних зносинах з обв. Яремійчуком?

Обв.: Ні! — Оборона стверджує, що обв. не міг бути приділеним як шофер до „четара та щойно цілорічна тюрма була висліддом непорозуміння...

На салю входить останній обв. **Зибликевич Евген,** студент прав зі Самбора. Служив в австрійській армії. В осени 1915 р. попав як хорунжий в полон. В 1917 р. вступив до української армії, де служив аж до 1921 р. Від того часу вчився до правничого іспиту та займався збірковою акцією в користь української академічної молоді в Перемишлі. Арештований 14. листопада, 1921, о год. пів до 8. вечером. При ревізії найдено в нього 40 прим. „Нашого Шляху", який був призначений до передання на Чехо-Словаччину. Крім цього забрано йому касову книгу О. К. З. В день по арештованню відставлено обв. до Львова, де пять днів опісля його переслухано. Про військову орґанізацію „Воля", не знав нічого поза тим, що довідався з польських часописів. Богдана Гнатевича знав з бачення, з Паліївим ходив до перемиської ґімназії. По повороті з армії не стрічався з ними. Федака не знав. Кучабського пізнав у Києві. На липневім зїзді не був. З провокатором Фішбайном пізнався в тюрмі на Яховіча; з ним сидів він кілька днім разом. Цей провокатор імпутував йому безліч поліційних фантазій на тему „повстанчо-війскової орґанізації".

Обв. оповідає про свої страшні переживання на поліції, де йому відмовлено не тільки приватних харчів, але й тюремних так, що він протягом 10 днів мав вражіннє, що **його засуджено на голодову смерть.** Після десяти днів впущено до обв. провокатора Фішбайна, який мав вийти на світ і передати листи обвинуваченого до рідні. Тимчасом провокатор забрав ті листи, щоб їх передати безпосередно поліції. Сам Фішбайн „вийшов на світ" і поїхав на „гостинні виступи" до Перемишля.

Предсідник прочитує листи Зиблікевича до рідні і товаришів писані ним на 2. жовтня, які мав передати адресатам Фішбайн.

З листів виявляється, що ком. Кайдан підсував обвинуваченому якісь „страшно компромітуючі папері", які мав вложити йому до касової книги тов. Околот. Власне в справі тих „компромітуючих паперів" які, до речі кажучи, істнували тільки в фантазії поліції, писав обв. Зиблікевич до товаришів, остерігаючи Околота, щоб не вертався до краю. Потім виявилось, що „папері" були видумкою, а тов. Околот міг спокійно вернутись.

Предсідник прочитує дві картки: 1) приказ цивільного комісаря при VI. дивізії дієвої армії УНР. з 1920 р. і 2) просьбу бувшого команданта обжалованого о цивільне обраннє, які заквестіонував акт обжаловання.

Предсідник відчитує відтак „відписи" двох останніх карток ярко провокаційного змісту, які мали бути передані Фішбайнови, якого зовуть картки „герольдом". Обв. не пригадує собі рішучо, щоби писав такі картки.

Слідують запити лави присяжних, прокуратора і оборони, з яких між іншим виходить, що Фішбайн зїдав порції голодуючого Зиблікевича, з яким деколи „ласкаво" ділився його власним харчем.

Обв. **др. Левицький** заявляє, що з наказу поліції **арештовано сьогодня стеноґрафа Левицького,** у якого забрано усі стеноґрами з розправи, супроти чого оборона просить о звільненнє арештованого, евентуально записок, які є конечні для офіціяльного звідомлення про хід розправи.

Предсідник обіцяє інтервенювати в справі стеноґрамів, після чого оголошує павзу.

Після павзи почалось доказове поступовання переслуханням ґен. **Розвадовського** і урядника **Міхала Мазура,** покликаних в характері наочних свідків.

Обор. **др. Я. Олесницький** в довшій промові, в якій покликувався на закони міжнародного права і підписані Польщею договори, мотивував **некомпетенцію трибуналу** і в тім напрямі поставив в імени оборони і обвинувачених відповідне внесеннє.

На виводи оборони відповідав прок. **Ґіртлер,** після чого послідувала річева репліка оборони з покликанням на 38. статтю австрійського карного закону. Почалось переслуханнє дальших свідків: Яна Шаста, Станислава Владкова та аґента Шміта.

Оборонці **др. Давидяк** і **др. Ганкевич** зголосили рішуче домагання доставити до трибуналу „свідків" Якова Фішбайна, на місце якого явився якийсь Богу духа винен робітник тогож імени, та Каращука.

Ґен. **Розвадовський** зізнає яко свідок, за згодою оборони без заприсяження. Підчас атентату був присутний в ратуші. Коли сходив долів сходами, почув сухий тріскіт. Зразу мав вражіннє, що це лоскіт автомобіля. Коли був у брамі, почув два слідуючі стріли і четвертий прилушений. Рівночасно проти нього ринула товпа з криком „Strzelajom!" Свідок добув оружя і вибіг перед ратуш, де побачив таку картину: Виконавець атентату находився вже в руках поліції. Свідок підійшов до Пілсудського, який висловився до нього, жартуючи, що автомобілеві подушки виратували його з опресії, при чому мав вражіння, що кулі свиснули йому понад раменами. Коли свідок пійшов на поліційну станицю, побачив там на підлозі скрівавленого, змасакрованого мущину. На місці оглянув свідок револьвер, який мав затяту луску, що виключало його дальший ужиток. Відтак оглядав свідок автомобіль, при чому зі слідів стрілів набрав вражіння, що виконавець стріляв добре, упевненою рукою. Стріли були близше місця, де сидів Пілсудський. Автомобіль був освітлений зовні.

Дотично воєводи Грабовського малося в першій хвилі вражіннє, що він тяжко ранений.

Предсідник: Чи стріли були звернені до начальника держави?

Ґен. **Розвадовський:** Не хочу нічого супонувати. Одначе маю особисте вражіннє, що колиб вони були звернені в напрямі воєводи Грабовського, то виконавець міг це зробити тоді, коли воєвода всідав до автомобілю, а не тоді, коли в нім сидів уже начальник Пілсудський.

Тут слідує запит обор. д-ра Шухевича звернений до свідка, який з огляду на важність моменту, наводимо дослівно:

Обор. др. Шухевич: Ви зізнали, що світло з ліхтарні падало на Федака з лівої сторони і через те освітлювало мушку револьвера з лівої сторони і Федак, наслідком того освітлення, мірячи вправо, стріляв більше наліво. Чи я добре зрозумів?

Ґен. Розвадовський: Так.

Обор. др. Шухевич: Адже після вказівок до стріляння річ представляється цілком противно (демонструючи на чвертці паперу, вияснює мильний погляд ґенерала).

Ґен. Розвадовський: Так, маєте рацію.

Відтак зізнає свідок **Міхал Мазур,** слабо інтеліґентний війсковий урядник з Берестя Литовського, який був критичного вечера на ринку. Недалеко нього стояв Федак, який навіть потрактував його жінку папіроскою. Поруч Федака стояв якийсь стрункий мущина, але це не був ані леґендарний „майор", ані такий „технік".

Після промови обор. **др. Ярослава Олесницького,** відповіди прокуратора і репліки оборони, зізнавали ще свідки споміж поліційних функціонаррів, які не зізнали нічого нового.

Після того предсідник відложив розправу до четверга рано.

УКРАЇНСЬКІ ЗБОРИ В ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Українська Американська Ліга Горожан в Джерзи Сіті, Н. Дж. скликує

ВЕЛИКІ НАРОДНІ ЗБОРИ

які відбудуться

В НЕДІЛЮ, 26. ПАДОЛИСТА

в галі церковній при Сусекс і Ґрін ул. в справі „Обєднання".

Початок зборів о годині 12.30, зараз по Службі Божій. Проситься всі Товариства і Братства явитись на сих зборах. 75

Ліга Горожан.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НОВИЙ УРЯД ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ

Сим подається до загального відома, що на річних зборах Товариства Української Молодіжи в Ню Йорку, які відбулися в суботу, дня 18-го падолиста 1922, вибрано слідуючий новий уряд на 1923 рік:

Богдан О. Каштанюк, голова;

Василь Савіцький, містоголова;

Омелян Коцко і Володимир Попович, секретарі рек.;

Дмитро Сіроцький, секретар фін.;

Ольга Кирчівна, касієрка;

Ольга Куликівна, Стефанія Абрагамовська і Дмитро Величко, контрольори.

Др. Семен Демидчук і др. Лука Мишуга, почетні члени і дорадники.

Головною цілию Тов. Української Молодіжи в Ню Йорку є веденне запомогової акції українському студентству в Европі. Осідком лишається надальше Ню Йорк, дім У. Н. Комітету, 30 Іст 7-ма улиця.

Грошеві посилки і перепись проситься адресувати:

UKRAINIAN YOUNG MEN AND WOMEN'S ASS'N
30 East Seventh St., New York City.

Тов. Української Молодіжи наміряє в слідуючому році поширити акцію допомогову студентам в Европі і надіється та просить всю Українську Суспільність в Злучених Державах о ласкаве підперте. За дотеперішне підперте складає щироукраїнське Спасибіг.

Б. О. Каштанюк, голова; О. Коцко, В. Попович, секр.

ЗВІТ

загального голосовання членів У. Н. Союза в справі видання календаря на рік 1923.

Відділ	Ч. членів що голосували за вид. календаря	Ч. членів що голосували проти календаря	Ч. членів що не голосували	Разом
1	24	—	160	184
2	—	—	60	60
3	35	—	2	37
4	25	—	12	37
5	12	—	24	36
6	6	8	—	14
7	25	35	21	81
8	24	—	4	28
9	20	—	5	25
10	12	2	66	80
11	8	5	7	20
12	50	—	—	50
13	5	18	—	23
14	35	—	16	51
15	13	1	8	22
16	24	—	1	25
17	—	—	16	16
18	9	—	61	70
19	5	—	1	6
20	18	—	41	59
21	12	—	2	14
22	20	—	25	45
23	—	15	—	15
25	—	—	18	18
26	6	4	—	10
27	30	—	1	31
28	30	25	22	77
29	10	49	—	59
30	21	—	3	24
31	26	5	13	44
32	7	11	—	18
33	10	12	11	33
34	15	4	15	34
35	15	3	—	18
36	6	—	24	30
37	—	—	20	20
38	75	9	39	123
39	21	—	16	37
40	12	—	2	14
41	22	5	2	29
42	17	9	37	63
43	—	8	—	8
44	18	—	23	41
45	67	—	—	67
46	—	—	16	16
47	8	3	—	11
48	25	7	11	43
49	5	—	—	5
50	10	—	6	16
51	7	11	6	24
52	8	—	1	9
53	11	—	14	25
54	9	—	—	9
55	15	—	2	17
56	34	—	—	34
57	22	5	12	39
58	37	—	—	37
59	34	—	—	34
60	6	—	4	10
61	36	—	—	36
62	7	50	—	57
63	138	—	—	138
64	18	7	—	25
65	83	—	—	83
66	36	—	—	36
67	—	37	—	37
68	10	—	4	14
69	4	45	12	61
70	127	—	—	127
71	—	—	11	11
72	—	—	20	20
73	10	2	6	18
75	5	10	17	32
76	64	28	—	92
77	30	—	—	30
78	—	—	64	64
79	4	—	—	4
80	16	—	4	20
81	5	20	34	59
82	18	—	—	18
83	—	—	45	45
84	9	—	—	9
85	34	—	16	50
86	15	4	24	43
87	22	—	21	43
88	6	—	—	6
89	8	—	3	11
90	40	—	6	46
91	25	3	70	98
92	11	—	—	11
93	—	—	9	9
94	—	—	32	32
95	25	8	—	33
96	—	46	43	89
97	26	—	—	26
98	28	9	22	59
99	69	—	—	69
100	26	—	—	26
101	21	7	—	28
102	45	4	55	104
103	20	6	2	28
104	27	30	29	86
105	52	—	—	52
106	47	26	10	83
107	5	13	2	20
108	38	—	—	38
109	—	63	—	63
110	9	—	1	10
111	6	2	—	8
112	13	5	79	97
113	39	—	—	39
114	10	—	19	29
115	7	1	1	9
116	13	—	—	13
117	42	—	—	42
118	25	9	—	34
119	7	10	—	17
120	53	—	—	53
121	14	2	19	35
122	9	—	—	9
123	15	—	7	22
124	10	6	12	28
125	5	5	6	16
126	10	1	7	18
127	30	5	9	44
128	20	—	—	20
129	10	—	1	11
130	97	—	—	97
131	3	17	—	20
132	47	4	11	62
133	—	58	26	84
134	6	12	—	18
135	25	—	49	74
136	32	—	27	59
137	54	—	—	54
138	21	—	—	21
139	26	—	2	28
140	21	4	—	25
141	9	—	—	9
142	7	8	49	64
143	25	—	7	32
144	13	—	117	130
145	20	1	1	22
146	20	—	12	32
147	10	64	10	84
148	—	—	9	9
149	1	19	8	28
150	—	—	8	8
151	22	20	—	42
152	12	—	—	12
153	8	—	1	9
154	5	15	3	23
155	65	—	81	146
156	18	3	—	21
157	26	2	6	34
158	5	—	—	5
159	15	—	9	24
160	40	8	—	48
161	17	—	12	29
162	21	2	—	23
163	14	13	—	27
164	16	—	2	18
165	15	14	33	62

Відділ	Ч. членів що голосували за вид. календаря	Ч. членів що голосували проти календаря	Ч. членів що голосували	Разом
166	—	8	5	13
167	8	—	4	12
168	15	7	66	88
169	17	—	—	17
170	—	—	106	106
171	15	7	—	22
172	25	—	—	25
173	—	—	14	14
174	17	—	—	17
175	15	1	29	45
176	15	—	4	19
177	5	—	18	23
178	6	—	—	6
179	84	—	—	84
180	—	—	7	7
181	60	—	—	60
182	17	—	17	34
183	25	—	7	32
184	—	—	7	7
185	16	—	—	16
186	—	—	38	38
187	14	4	5	23
188	7	—	1	8
189	2	6	1	9
190	14	—	2	16
191	22	—	—	22
192	16	2	—	18
193	13	11	37	61
194	7	—	—	7
195	19	5	—	24
196	20	—	2	22
197	9	—	8	17
198	14	6	—	20
199	9	2	—	11
200	—	44	—	44
201	13	—	—	13
202	12	—	—	12
203	32	—	6	38
204	5	—	—	5
205	—	8	—	8
206	55	—	47	102
207	16	—	—	16
208	6	—	3	9
209	45	—	31	76
210	17	—	6	23
211	38	—	—	38
212	2	9	—	11
213	122	—	—	122
214	5	10	—	15
215	18	—	3	21
216	21	—	—	21
217	34	8	73	115
218	23	11	44	78
219	18	—	—	18
220	45	—	8	53
221	143	—	—	143
223	71	—	—	71
224	8	—	—	8
225	8	3	1	12
226	12	—	—	12
227	—	16	6	22
228	—	—	22	22
229	50	14	25	89
230	7	12	58	77
231	19	—	—	19
232	15	—	—	15
233	—	—	32	32
234	18	6	62	86
235	48	—	—	48
236	21	—	—	21
237	23	14	32	69
238	—	—	15	15
239	86	—	—	86
240	13	—	—	13
241	9	3	19	31
242	1	16	—	17
243	35	—	1	36
244	15	—	—	15
245	50	—	9	59
246	13	—	—	13
247	65	—	44	109
248	—	21	7	28
249	—	—	22	22
250	9	—	—	9
251	20	9	4	33
254	8	23	15	46
255	15	2	19	36
256	1	4	—	5
258	10	—	2	12
259	51	—	19	70
262	2	13	—	15
263	10	—	1	11
270	36	—	57	93
273	29	—	—	29
274	28	2	29	59
276	17	9	119	145
277	12	5	—	17
278	20	4	6	30
282	25	—	19	44
283	44	—	—	44
286	30	—	—	30
288	22	18	14	54
290	2	17	—	19
291	12	—	—	12
292	28	—	37	65
293	—	—	8	8
295	38	1	14	53
296	45	—	14	59
300	48	20	82	150
301	63	—	—	63
303	6	—	—	6
308	36	6	20	62
314	5	—	—	5
315	8	—	—	8
316	125	—	2	127
317	20	16	1	37
318	12	5	5	22
320	7	13	—	20
321	4	5	17	26
323	—	—	32	32
324	—	—	40	40
326	15	19	22	56
330	50	6	1	57
332	24	—	—	24
336	14	1	37	52
338	20	5	97	122
339	—	—	36	36
341	6	8	19	33
342	12	1	46	59
344	13	—	—	13
347	14	—	4	18
350	16	—	17	33
351	12	3	3	18
354	15	5	8	28
355	32	—	—	32
357	10	—	1	11
363	23	—	22	45
364	42	—	—	42
365	18	—	12	30
367	35	3	—	38
369	18	6	23	47
370	50	2	15	67
371	2	36	—	38
373	—	27	—	27
379	20	13	—	33
380	13	—	—	13
381	7	1	4	12
384	42	4	7	53
385	39	2	21	62
388	30	10	13	53
391	10	—	—	10
392	5	—	2	7
393	—	—	16	16
396	26	—	29	55
400	—	—	19	19
401	1	8	5	14
402	6	—	—	6
	6565	1568	4064	12,197

Джерзи Сіти, 23. падолиста 1922 р.

І. Каштанюк,
гол. рек. секретар.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Павло Баворовський з Central Falls, R. I. жертвував $1.00

Яків Миськів з Sanquoit, N. Y. прислав жертву $3.00

Агафія Бундзяк з New Haven, Conn., збірка з нагоди празника св. Михаїла $20.00

Зложили: І. Пресляк, Д. Гриник, С. Брезіцька, П. Гречаник і Г. Хомета по $1.00; Т. Дудчак, П. Ружевський, І. Шкварок, Г. Куць, О. Маркіза, М. Лужніцький, Ф. Мартюк, П. Тодорчук, А. Лабівська і О. Р. Волинець по 50 цнт.; М. Запаринюк і Н. Н. по 30 цнт.; А. Климківська, М. Гуцуляк, М. Музика, Ю. Підручний, М. Сименик, А. Климковська, К. Гузар, І. Винничук, Т. Мурин, Т. Матвійчук, Е. Бугара, Т. Салітра і О. Цибрина по 25 цнт.; В. Грицай 15 цнт.; А. Чайковська, В. Рубревський, К. Марущак, А. Лисак, І. Чернецький і І. Пауговський по 10 цнт.; І. Кучірка і Н. Н. по 5 цнт.; Агафія Бундзяк $5.30. Щира подяка всім жертводавцям.

РАЗОМ $24.00
Попередно оголошено $79.00
ЗІБРАНО РАЗОМ $103.00

НА ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ.

(Через „Свободу").

Павло Гаврись з New York City місячний податок $4.00

Попередно оголошено $169.21
ЗІБРАНО РАЗОМ $173.21

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

БОЛЬШЕВИЦЬКА МАПА

Большевики видали недавно нову офіціяльну мапу Росії. Росія називається: Російська Советська Федеративна Соціялістична Республика і складається з 27 „автономних" одиниць: Московщина (столиця Москви), Карелія (Петрозаводск), Зиранія (Уст-Сисольськ), Вотяцька республика, (Їжевск), Чувашська республика (Чебоксари), Марійська республика (Краснокшайск), Татарська республика (Казань), Башкірська республика (Стерліташск), Грузинська республика (Тифліс), Калмуцька республика (Урда), Німецька Волжська Комуна (Мрксштадт), Україна Харків), Білорусь (Минск), Крим (Симферополь), Кирґізська република (Уральск), Абхазія (Сухум-Калє), Черкеська республика (Батал-Пашинск), Горська република (Владикавказ), Даґестанська република (Цемір-Хан-Шура), Азербайджан (Баку), Вірменія (Ериван), Далекосхідна република (Чіта), Якутський округ Якутск), Хівінська република (Хіва), Бохарська република (Бохра), Монгольська република република (Урга).

Всі ті „републики є независимі тільки на папери.

В дійсности вони не істнують і назва „република" нічого в сьому випадку не означає. Всі вони є тільки провінціями Московщини.

Словаки в Бріджпорт

СВЯЩЕНИК КОМАРА, ПРАВДИВИЙ ПРОВІДНИК СВОЇХ ЛЮДИЙ. СЛОВАКИ В БРІДЖПОРТ СУТЬ „СТАРОДАВНІ". НЕМА РОЗВОДІВ МІЖ НИМИ І ВИНАРОДОВЛЕННЯ. СЛОВАКИ СУТЬ ДОБРИМИ АКТОРАМИ.

Від нашого кореспондента.

Бріджпорт, 23. падолиста.

В Бріджпорт живе около десять тисяч Словаків. Таких міст в Злучених Державах нема много з так великою словацькою народностю. В Бріджпорт їх дуже люблять. Їх добрі прикмети хвалять, життє фамілійне подивляюче, а їх працьовитість шанують.

Словаки суть дуже релігійні. По найбільшій части суть вони католики, і то вірні католики.

Я подумав, що буде інтереснім вступити до їх священика Андрея Е. Комара, настоятеля римо-католицької церкви св. Івана Непомуцина, яку збудовано в Бріджпорт тому трийцять два літ. Священик Комара приняв мене в офісі парохіяльного дому. Він є високий, гарний мущина з станівчим лицем; та коли говорить про своїх парохіян і їх прикмети, бачиться в його очах спокій. Коли розговорився, почав щиро розказувати за всé.

„Словаки в Бріджпорт — він сказав — суть стародавні. Денекотрі з них поселились тут зверх трийцять літ. Привезли вони з собою дві річи для збогачення прибраної землі, а то: Їх справедливість — гордість словацької нації — і їх сильну віру. Єсе якраз та віра, яка спонукала їх до так великого грошевого і морального самопожертвовання, щоб статися самим і їх діти, бути вірними членами Бога і їх прибраної вітчини. В початках була їх маленька горстка. Днесь числиться їх тисячі. Зерно яке посіяли в злидніях, виросло в могутне дерево, яке вже дає овочі.

„Хто міг тому трийцять літ сказати, що ті, котрі кинули свою долю враз з людьми сього міста, тепер займуть місце плече об плече з його найліпшими горожанами в любві сего краю, в щоденних його турботах і в послуху його законів.

„Около чотири пятих Словаків в Бріджпорт се робітники, одна пята бизнесмени. Як скоро лишень чується всилі, словацька молодіж жениться і осідає до взірцевого фамілійного життя. Вони не суть зіпсуті; між ними нема розводів і суть вони вірними дітьми церкви. Хто небудь може побачити, як наша церков битьком повна що неділі людьми глубоко віруючими в Бога і вірними його законами. Богато з них має свої доми в яких мешкають. Другі стараються про свої власні доми. На ивпадок слабости або смерти обезпечуються в своїх запомогових товариствах, щоб помочи собі своїм вдовам і сиротам які потребують помочи. Я маю в своїй парохії двайцять таких товариств.

„Богато Словаків має ідаельне християнське домове життя, з великими родинами і гарним християнським духом. Винародовлюванне незнане між моїми людьми. Я маю фамілії складаючися з чотирнайцять і шістнайцять членів, всі в дома, всі здорові і сильні, як морально так і фізично. Найстарше з них таксамо послушне своїм родичам як і наймолодше. Яко робітники у фабриках, Словаки суть знані з їх вірности і роботящости. Коли чуються покривджені, пробують правними і спокійнійшими способами направити кривду. Я їх не хвалю; я говорю факти.

„За якийсь час по війні, часи були досить лихі, однак кріза перейшла. Тепер знова є богато способностий до праці.

„Парохіяльна школа є одна з найбільше затруднених в Бріджпорт. Є в ній сімсот пятьдесять шкільних дітий учащаючих щодня до школи і я жалую, що нема більше місця для богато других. На щастє Бріджпорт має богато шкіл і виховавчих інституцій, з яких наші люди можуть користати.

„Товариське життя Словаків є дуже гарне. Вони одушевляються забавами, танцями і театрами, в сути річи вони мають богато представлень, народних танців, діточих забав і викладів. Підчас війни були зорґанізовані мініятурні вистави на яких являлося по два тисячі людий. На сих виставах було богато фабрикантів міста, які одушевлялися твором представленим дітьми їх робітників".

Я лишив священика Комара глубоко тронутим, з переконанием, що в його особі Словаки мають правдивого провідника в Бріджпорт, котрий працює з самопожертвованием для морального і матеріяльного добра своїх людий.

ВАСИЛЬ БІЛИНСЬКИЙ.

ТЮРЕМНІ СПОГАДИ.

(ДЕНІКІНЩИНА).

(Продовження)

(3)

Вечером 11. жовтня забрали мене з Барвінкова. На стації стрінув я голову місцевої Просвіти і кількох членів управи. Голова і трьох членів були теж арештовані. Були бадьорого настрою і говорили, що швидко випустять нас. Ціла справа лежала в тому, щоб роздобути де гроша і викупитися. Хотіли багато викупу. Колиб мало, гроші можнаб дістати в місцевому кооперативі.

Зі стації з узброєними провожатими 5 нас арештованих всаджено до товарного ваґону і через Славянск перевезено до повітового містечка Ізюма. Хоча дорога виносила не більше 150 км., їхали ми цілу ніч. Холодна, мокра (падав дощ) осінна ніч вілася нам добре в печінки. Особливо мені, що немав теплої одежі. Тому рано мов в пропасниці трусився я, рухами стараючись розбудити в тілі тепло. Правду кажучи, то не думав я спершу, щоб напевне мене взяли. Гадав, що може полякають і за малий викуп пустять, як це було з двома інтеліґентами, оставлених дома під домашнім арештом. Пізнійше одначе побачив я, що я помилився, бо особою моєю зацікавилася була денікінська влада на добре і протримала в Ізюмській тюрмі аж до своєеї утечі. Таким чином ледви очунявши з більшевицьких лещетів, знову попав я за тюремні ґрати.

В тюрмі.

Мале містечко Ізюм, положене над рікою Донцем, є одною з тих численних українських кольоній, що починаючи з XVII і XVIII віків, вкрили цілу Слобожанщину і посунули українську кольонізацію далеко на схід поза місто Острожськ і попід Новочеркаси на Донщині. На взгірю, опасаною рікою Донцем, величини за галицький Дністер з шпічастим шпилем, місцем колишньої козацько-поселенчої твердині перед татарськими набігами, з далеким і просторим видом на шпилькові та листові ліси, викликував він вражіннє краси слобожанської природи, і будив подив як своїм мальовничим положеннєм, так памятками своєї понад 200-літньої історії. Чепурненькі, білі з надвору, деревляні хати, муровані в середині міста з великою, в українському стилю побудованою церквою і школою поруч неї, нагадували, що тут не Росія, а таж сама Україна, що на Поділлю або в Галичині. Недалеко за містом, по дорозі на шпиль, прозваний задля великої присутности кременя, Кремінцем, знаходилася повітова тюрма. Богато меньша від полтавської, пригадувала її зате формою і виглядом. Роскидані і оточені височенним муром будинки з малими неначе попрорубуваними в стінах, дрібними і густо заґратованими вікнами, збуджували в мені сум і викликали пригнобленнє. З фронту посеред муру знаходився неначе вмурований одноповерховий дім — це концелярія і мешканне для начальника тюрми. Подвійні в сінях з коритарем двері, маленьке подвірце і великий трьохповерховий будинок посередині, з маленькими в додаток будівлями доповнював знану мені вже з Полтави тюремну топоґрафію. Так само і привітанне наше при вступі до тюрми випало, як личить чорносотенцям. Бо коли рано привели нас до тюремного коритаря, вихопився з канцелярії якийсь молодик і давай усіх нас по своєму лаяти. Лаяв як всякий чорносотенець з царських часів. Після його ума, жадної України не було. Вигадав її Грушевський за німецькі і австрійські гроші. Підкуплені ним аґенти хотять завернути голови селянам і намовляють їх до відірванняся від Росії. Від тої Росії, за часів якої був хліб, чай і водка (горівка), за якої кожен не чув ніколи голоду і ходив одягненим по панськи. Але людям надокучило жити в добрі, зробили революцію, вигадали якусь Україну, скинули царя і завели порядки, серед яких погинуть з голоду всі. Бо хтож видів, щоб можна було жити без Росії і царя? Цар — як добрий господар про все дбав, а ті, що заводять Україну, знищили його роботу і викликали революцію. Багато такої чорносотенної безглуздої саламахи вислухали ми від цього молодика, поки завели нас в тюрму. Був це, як пізнійше я довідався, помічник коменданта тюрми. Від його найбільше опісля ми терпіли.

В тюрмі розділено нас. Мене приділили до одної маленької кімнатки з двома арештантами. Сиділи за більшевизм. Взагалі біля 200 арештантів, що перебували на той час в Ізюмській тюрмі, обвинувачувано в більшевизмі. Тільки нас пятьох сиділо за „самостійництво". Поясняється це обрусілістю цього району, а слабкістю українського свідомого елементу. На загал вся Слобожанщина, що найдовше пробула під московським пануваннем до недавна незвичайно слабо будилася до українського національного життя. Останніми доперва часами почалися й тут прояви буйного національного відродження.

Кімнатка моя з одним, густо заґратованим вікном, похожа швидче на якусь пивничну яму, як людське мешканнє, дуже нагадувала мені перші дні в Полтаві. Сівши в кутку на землю потонув я в задумі. Згадував недавно минулі враження і снував гадки про майбутнє. Ще вчера, яке воно було мені знане, ясне, рожеве і принадне. Манило мене своєю красою, обіцянкою бачити українське військо, відчувати українську владу, брати активну участь в будові української державности, чути й обертатися в українській стихії, почувати свою національну силу, коли то сьміло й гордо заявити можна, що українська нація тут паном а не якісь зайди. Такого сподівався я і не знав, що лиха доля готовить мені чотири камінні стіни, насміхи й наругу північного варвара над цим, що для мене є дороге, й серед чого виріс я мов риба в воді... До того замкнули мене з моїми недавніми ворогами, такими-ж кровопійцями як теперішні кати. Видно, доля захотіла довгого терпіння, поки нагородить оздоровлюючим спочинком і душевним спокоєм.

„А може не довго посиджу я тут?" — „Може й справді розберуть нашу справу і випустять. В контррозвідці говорили-ж нам, що нашу справу розглянуть негайно і коли ми невинні, зараз таки випустять" — пригадувалося мені.

Але тут надбігала друга думка: „Випустити випустять, але напевно не скоро. Вони-ж люблять тримати нещасного й пару місяців, не сказавши, за що тримають і в чому його вина — точнісінько як більшевики. Тільки не розстрілювали, але і це прийшло згодом. Для блищого пояснення тутешніх обичаїв, звернувся я до нових товаришів недолі! Оба були Українцями — „хахлами", як себе прозивали. За більшевиків служили в міліції. Арештовано їх в місяць по приході добровольців. З ними сидів якийсь час бувший їхній комендант, — жид по національности. За гроші викупився і давно вже на волі. Вони-ж бідні, мучаться вже третій місяць. Комуністами не були. Шматка хліба ради поступили в міліцію на службу. На загал подобалася мені симпатична їхня селянська отвертість і я співчував їм. Таких одурених більшевиками нещасних наших людей, стрічав я пізнійше в тюрмі багато. Дивувало мене, що поміж арештантами незвичайно мало було комуністів, за те самі несвідомі, малопомітні одиниці, що затуманені та опутані більшевиками, полізли до них на службу. Всі вони каялися тепер свойого вчинку, але відказували і на добровольців. Про українську владу висловлювалися симпатично. Знали її тільки дуже коротко, за часів Директорії.

(Дальше буде).

ДОПИСІ

ДІТРОЙТ, МИШ.

Другий концерт Укр. Нац. Хору в Дітройті.

Перший виступ Українського Національного Хору в Дітройті дня 28. жовтня с. р. увінчався таким успіхом, що співолюбива публика зажадала його повороту. Хор вернувся до Дітройту 7-го падолиста, а 9-го уладив ще один концерт в „Оркестра Гол".

Довідавшись з місцевих американських дневників про поворот Укр. Нац. Хору, представники української громади зібрались на зелізничому двірці 7-го падолиста о год. 10.30, щоби привитати наших рідних соловіїв, а також зробити їм оригінальну несподіванку. Гостий забрано до українських родин, де вони перебували серед українського окружения аж до свого виїзду. В середу 8-го с. м. українська громада в Гемтремк запросила й гостила Хор в „Українській Хаті". На гостині промовляли деякі члени гемтремської української громади і члени Укр. Нац. Хору. Забава закінчилась відспіванием кількох патріотичних українських пісень. На другий день рішено звидіти автомобілеві заводи Форда. Хор розділився на дві партії і о другій годині після обіду прибув до головної кватири Фордових заводів у Гайленд Парку. Співаки з цікавостію приглядались Фордовій системі продукції авт. Їм товаришили о. Л. Сембратович, С. Мостовий, В. Сербай, І. Гулька і другі.

Вечером того дня 9. с. м. відбувся другий концерт Українського Національного Хору. Не зважаючи на це, що вечір був не вигідний для фабричних робітників (четвер), велика концертова саля була майже заповнена. Сим разом публика була більше мішана, ніж на першому концерті, де перевагу мали Українці.

Рецензії місцевої англійської преси з першого концерту зробили своє — стягнули поважне число Американців і чужинців на другий концерт.

Програма концерту була основно змінена крім одної пісні „Сон", яка найлучше публиці подобалася як на першім так і на другім концерті. Кожду пісню співану Укр. Нац. Хором авдиторія слухала з незвичайним напруженнєм, а опісля реагувала довготривалими оплесками.

З усіх відспіваних Хором пісень найбільш публиці подобався „Сон" та „Ой, у полі, Бариш полі". По відспіванню зганих пісень оплески дійшли до кульмінаційної точки. Здавалось, що театр валиться. Співаків обкидано цвітами, а дириґентови Ол. Кошицеви вручено великий роскішний букет і грамоту від Вільної Української Громади.

Слава Українському Національному Хорови!

Слава Батькови Кошицеви, що так по майстерськи вивів українську народню пісню на американську сцену. Вона сповнить свою велику місію.

О.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Поклик.

Земляки зборівського повіту!

На поклик першого комітету скликаного на день 5. падолиста с. р. зійшлися Українці зборівського повіту доброї волі і по річевім представленню справи ініціятором Н. Хомяком, зложили без жадної дискусії першу збірку на укр. гімназію в Зборові. Слідуючі цифри найкрасше свідчать про зрілість зборівської еміґрації. Лише одна третина родимців в місті Ню Йорку зложили слідуючі квоти: О. Дмитришин $15.00; Н. Кобзістий $11.00; по $10.00: Н. Хомяк, Д. Ксьондзик, М. Скоцко, Т. Жеґрай, С. Футорський, С. Паламар, Д. Муравський, П. Скоцко, Н. Головка, М. Хомяк; по $5.00: С. Іваськів, І. Заяць, М. Хоміцка, Д. Кучкудівна; по $2.00: І. Пахолок, І. Дупак, К. Костишинівна; по $1.00: Т. Шалак, Гр. Федун, Марія Хомяк; дрібна збірка $2.60. Гроші зложено на кн. ч. 31401 Standard Bank, 55 Ave. B, New York, N. Y.

Ми, Зборівщани в Ню Йорку розуміємо, вагу приватної гімназії в Зборові і длятого вже розіслав комітет по всіх усюдах Зл.-Держав і Канади нумеровані книжочки для збірки, з прозьбою, щоб незнайшлася ані одна одиниця зі Зборівщини, деби не находилася, щоб не причинилась своєю хочби найменшою лептою для здійснення цеї так великої народної інституції.

Ми свято віримо, що за прикладом Зборівчан з Ню Йорку пійде кождий наш краян. Просимо всі збірки надсилати впрост на банкову книжочку, а листи для провадження евіденції до нашого комітету.

КОМ. УКР. ГІМН. В ЗБОРОВІ.

За Комітет:
Микола Хомяк,
534 E. 83rd St., New York.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

Спростованнє на допись з дня 21. падолиста б. р.

Підписаний сим подаю до відома інтересованим, що на жадних зборах в дни 22. „октобра" жовтня с. р. не був і в члени такого товариства не вписувався. Правдою є що зложив добровільну жертву на руки П. Базарницького в сумі 25 центів а не 95 як було оголошено, що сим спростовою.

Василь Чучман.

З ТЕАТРАЛЬНОГО ЖИТТЯ НА БУКОВИНІ

Черновецький театр під управою С. Терлецького розпочав свою діяльність в неділю 29. жовтня першою виставою „Два злодії". В репертуар входять також „Циганча Аза", „Молодість" і др.

При т-ві „Кобзар" засновуеться драматичну школу, перша їхня вистава відбудеться на 12. падолиста „Бандерівна" під упр. Дутки і Сніговика. — При Т-ві „Воля" засновується драматична секція під дир. Василевича.

Видатнішці сили на Буковині є артистка Іскра, Клим, Деркач Мірний, Чубатий і пр.